

FÓKUSZPONT

GABONI PUCCS: ÚJABB KATONAI
HATALOMÁTVÉTEL AFRIKÁBAN

2023. augusztus 26-án tartottak általános választásokat a közép-afrikai Gabonban, ahol aztán felelőtlen, kiszámíthatatlan kormányzásra és a társadalmi kohézió folyamatos romlására hivatkozva államcsínyt követtek el katonatisztek. Ez már legalább a nyolcadik puccs, amely az elmúlt három évben a nyugat- és közép-afrikai térségben történik.

A Gaboni Köztársaság a közép-afrikai régió egyik legstabilabb államának számított mind politikai, mind társadalmi szempontból egészen az augusztus 30-i katonai puccsig. Gazdasága az elmúlt évtizedben erőteljes fellendülésen esett át, elsősorban az olaj- és mangántermelésnek köszönhetően. A nemzetközi olajárak csökkenése miatt azonban 2014 és 2017 között a fejlődés lelassult, az államháztartási hiány pedig nőtt. Az ország nagyrészt már kilábalta a pandémia okozta gazdasági sokkból, amit az erőteljesebb külső kereslet és a magasabb olajárak is támogattak.

A 2023. augusztus 26-án tartott elnökválasztást követően a 13 éve hivatalban lévő elnököt, Ali Bongo Ondimbát nyilvánították győztesnek, ám az ellenzéki pártok és független megfigyelők választási csalásra és szabálytalanságokra vonatkozó vádakot fogalmaztak meg. Az elégedetlenség tetőzéseként a katonai vezetés puccsot követett el ellene: a Gabon 24 állami csatornán szerda reggel egy tucat katona bejelentette a fennálló rendszer végét, az választási eredmények érvénytelenítését, az állami intézmények feloszlását, valamint az ország határainak lezárását. Az ország új vezetője pedig az a Brice Clotaire Oligui Nguema lett, aki – sajtóértesülések szerint – a Köztársasági Gárda főparancsnokaként a gaboni milliárdosok körébe tartozik, több sikasztási ügyben volt érintett, és kapcsolatban áll a dél-amerikai-elefántcsontparti drokartellekkel. Az általa vezetett puccs főbb okaiként a következők említhetők:

1. **Társadalmi elégedetlenség:** az utcákon megjelenő tüntetők szerint hosszú ideje csak egy nagyon szűk elit gazdagodott a hatalmas mértékű olajbevételekből, a társadalmi szövetrendszer alsóbb szintjeire pedig nem csorogtak le ezek a pénzeszegek. Gabon a

szubszaharai térség negyedik legnagyobb olajtermelője és a kontinens egyik legmagasabb egy főre jutó GDP-mutatójával rendelkezik. Paradox helyzet, hogy ennek ellenére a 2,4 millió fős lakosság 32%-a még mindig a szegénységi küszöb alatt él, és a 15-24 éves gaboniak körében a munkanélküliség aránya 2020-ra 40%-ra emelkedett.

2. **A volt gyarmattartónak való kiszolgáltatottság:** nagyon erős az összefonódás az olajból meggazdagodott gaboni elit és Franciaország között, ugyanis zömében francia vállalatok uralják Gabon olaj- és faiparát. Ez konzerválta a közép-afrikai dinasztia és az európai ország között fennálló stabil gazdasági kapcsolatot.

3. **Ali Bongo Ondimba egészségügyi helyzete miatt alkalmatlan vezető:** 2018 októberében Bongo agyvérzést kapott, ami miatt 10 hónapig nem tudta a politikai hatalmát gyakorolni. Ez felerősítette az állításokat, miszerint alkalmatlan a kormányzásra.

A választás demokratikussága kapcsán az ellenzék fő jelöltje, Albert Ondo Ossa kifogásolta, hogy sok szavazóhelyiségben hiányoztak az ő nevével fémjelzett szavazólapok, illetve több órás késéssel nyitott ki számos szavazóhelyiség. Ezt később szóvá is tette saját médiafelületein, majd pár órával később a politikai vezetés lekapcsolta az internetet az országban, illetve este 7 és reggel 6 óra között kijárási tilalmat rendelt el.

A nyugat- és közép-afrikai katonai puccsok mintázatai kapcsán el kell mondani, hogy míg például Maliban, Guineában, Burkina Fasóban a felkelő és dzsihádisták csoportok erőszakos fellépése jócskán destabilizálta az amúgy is törékeny államstruktúrát és teret engedett a belső konfliktusoknak, Gabonban a puccs egyenesen Afrika egyik legidőtállóbb, 54 éve hatalmon lévő politikai dinasztiája ellen irányult. A mostani a nyolcadik olyan puccs, amely az egykori francia gyarmatokhoz kapcsolódik és félő, hogy gyengíteni fogja a nyugati, elsősorban francia pozíciókat a térségben.